

VIDA AUGULYTĖ BUČMIENĖ

**LIETUVIŲ KALBOS GRYNINIMO
IR
TURTINIMO PRATIMAI**

Trečiasis pataisytas leidimas

JAV LIETUVIŲ BENDRUOMENĖS ŠVIETIMO TARYBA

2018

Įvadas

Mokydama lituanistinėje mokykloje, pastebėjau, kad daugelio mokinių lietuvių kalba nebėra gryna: jie kalba su akcentu, posakius ar net ištikus sakinius verčia pažodžiui iš anglų kalbos, o už klasės ribų tarpusavyje kalbasi angliškai, nes jiems jau trūksta lietuviškų žodžių.

Norėdama savo mokiniams padėti šiuos kalbos trūkumus pašalinti, atidžiai klausiausi jų kalbos bei skaičiau jų rašinius, jų daromas kalbos klaidas rūšiačiau ir nagrinėjau tų klaidų priežastis, žodynui praplėsti sudariau sąrašą gimnazistams žinotinų lietuviškų žodžių. Tų mano pastangų vaisiai yra šie pratimai ir jau anksčiau išleisti „Galvosūkliai“.

Nors šie pratimai skirti aukštesniajai lituanistinei mokyklai, jų dalimis galės pasinaudoti ir pradinių mokyklų vyresniųjų klasių mokiniai.

Skatinu lietuvių jaunimą didžiuotis savo kilme, pamilti gimtąją lietuvių kalbą ir ją kiek galima dažniau vartoti. Kaip metalas nenaudojamas tamsėja, o naudojamas nenustoja žibėjimo, taip ir kalba nevertinama nyksta, o nuolat vertinama – vis gražėja ir turtėja. Jaunime, prisiminkite mūsų didžiojo kalbininko Jono Jablonskio žodžius: „Maža garbė svetimomis kalbomis kalbėti; didi gėda savosios gerai nemokėti.“

Dėkoju Amandai Muliolienei už šių pratimų teksto spaustuvei paruošimą kompiuteriu.

Autorė

Turinys

I ŽODŽIŲ VARTOSENA	5
1 Kelereikšmių anglišku žodžių klaidingas išvertimas	6
2 Idiomatiniai posakiai	18
3 Skirtingų reikšmių tarptautiniai žodžiai	25
4 Žodžiai, neturintys anglišku atitikmenų	50
5 Lietuviški prielinksniai ir jų vartosena	48
6 Veiksmažodžių valdomi linksniai	71
II LIETUVIŲ KALBOS GARSYNAS	90
III LIETUVIŲ KALBOS RAŠYBA	95
1 Klaidos rašant c, č, ch, h, e, è, ir e, ia	95
2 Nosinės balsės	100
3 Priebalsių supanašėjimas.....	103
4 Rankraštinis raidynas	105
5 Didžiųjų raidžių vartojimas.....	107
IV SKYRYBA LIETUVIŲ IR ANGLŲ KALBOSE	109
V ŽODYNAS	116

2. **ask** – klausti, prašyti, kviesti

Žodis	Angliškai	Pavyzdys
klausti	<i>to ask a question. Mary asked if father had returned.</i>	Marytė klausė, ar tėvelis jau grįžo.
prašyti	<i>to request.</i>	Vaikas prašė pyrago.
kviesti	<i>to invite.</i>	Mes Tomą pakvietėme į svečius.

Angliškai galima vartoti žodį **ask** vietoje **request** ar **invite**.
Lietuviškai negalima sakyti **klausti** vietoje **prašyti** ar **kviesti**.

3. **go** – eiti, važiuoti, skristi, vykti, lankyti

Žodis	Kada tinka	Pavyzdys
eiti	Eiti galima tik pėsčiom.	Tomas eina į mokyklą.
važiuoti	Važiuojama automobiliu, dviračiu, vežimu, rogemis, ir t. t.	Algis važiavo į Bostoną.
skristi	Skrendama lėktuvu.	Aldona rytoj išskris į Europą.
vykti	Vykti galima bet kokia susisiektimo priemone (automobiliu, traukiniu, laivu, lėktuvu ...) ar pėsčiom.	Jie rytoj išvyks iš namų.
lankyti	<i>attend</i>	Jurgis lanko Šv. Jurgio mokyklą.

eina

važiuoja

skris

išvyks

lanko

4. **play** – žaisti, lošti, groti, skambinti, vaidinti, apsimesti

Žodis	Kada tinka	Pavyzdys
žaisti lošti	Žaidimai žaidžiami. Kortomis lošiama. Šaškėmis, šachmatais ir pan. žaidžiama arba lošiama.	Vaikai žaidžia slėpynes. Dėdė su kaimynais lošia kortomis. Mirga ir Algis žaidžia (lošia) šaškėmis.
groti	Grojama vargonais, smuiku, armonika...	Donatas groja vargonais.
skambinti	Skambinama pianinu, kanklėmis ...	Danutė skambina pianinu.
vaidinti	Vaidinama teatre.	<i>He played the part of Hamlet.</i> Jis vaidino Hamleto rolę.
apsimesti	Apsimetama, norint apgauti.	<i>The dog played dead.</i> Šuo apsimetė negyvu.

Prielinksniai su galininku

Su galininku yra vartojami šie prielinksniai: apie, aplink, į, pagal, palei, pas, paskui, per, pro, po, prieš, už, skersai.

<i>prielinksnis</i>	<i>angliškai</i>	<i>pavyzdys</i>
<u>apie</u>	<i>about, around, approximately</i>	Apsirišk skarelę apie kaklą. Skaitau knygą apie Vilnių. Ateik apie antrą valandą. Vaikai sustojo apie stalą. Turiu apie tris šimtus dolerių.
<u>aplink</u>	<i>around</i>	Važiuosime aplink ežerą.
<u>į</u>	<i>into, to</i>	Moteris įėjo į parduotuvę. Ragana mergaitę pavertė į antį. Važuosime į turgų.
	Įvairiais atvejais prielinksnis <u>į</u> yra vartojamas ten, kur angliškai vartojami kiti prielinksniai (ne <u>to</u> ar <u>into</u>) ar prielinksnis visiškai nevartojamas. Įsidėmėkite šiuos pavyzdžius.	

<i>lietuviškai</i>	<i>angliškai</i>
Jie lipa į kalną.	<i>They are climbing a mountain.</i>
Tėvas kumščiu sudavė į stalą.	<i>Father hit the table with his fist.</i>
Miltus išmainėme į duoną.	<i>We exchanged the flour for bread.</i>
Ji panaši į motiną.	<i>She resembles (looks like) her mother.</i>
Jis atsakė į klausimą.	<i>He answered the question.</i>
Pasuk į kairę.	<i>Turn left.</i>
Pasibelsk į duris.	<i>Knock on the door.</i>

Kur angliškai vartojamas prielinksnis in, lietuviškai dažniausiai jokio prielinksnio nereikia.

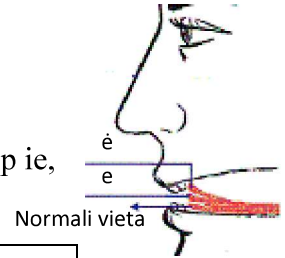
<i>angliškai</i>	<i>lietuviškai</i>
<i>The dog was in the room.</i>	Šuo buvo kambaryje.
<i>in winter</i>	žiemą
<i>in pencil</i>	pieštuku
<i>in earnest</i>	rimtai
<i>in my opinion</i>	mano nuomone
<i>She was in tears.</i>	Ji apsiverkė.
<i>in an hour</i>	už valandos

Kai angliškasis prielinksnis to atitinka naudininko linksnį, lietuvių kalboje prielinksnio nereikia. Pvz.: *Give it to me.* Duok man.

Štai garsai, kuriuos jaunimas dažnai taria klaidingai.

Balsės ir dvibalsiai

Garsai e, è, ie ir ei dažnai sumaišomi – e ir ei ištiriamos kaip è, è kaip ie, ie kaip è ir pan.

Tariant è, liežuvis pakyla truputį aukščiau, negu tariant e.

Garsiai perskaitykite šį sakinį:

Mylėjau mergelę pustrėčių metelių, turėjau pamesti dėl žmonių kalbėlių.

Jame yra 3 è ir 8 e. Ar girdite aiškų skirtumą tarp tų garsų? Paprašykite tėvėlių ar mokytojo jums tą sakinį perskaityti ir atidžiai klausykite, kaip jie taria e ir è.

Garsai ie ir ei yra dvibalsiai. Juos tariant, turi girdėtis ir i, ir e.

Garsiai perskaitykite šį sakinį, aiškiai tardami dvibalsius ei ir ie.

Pilies kieme gulėjo keistas peilis.

Balsis o yra grynas. Angliškai jis tariamas kaip dvibalsis (ou).

Lietuvių kalboje dvibalsio ou nėra. Tariant lietuvišką dvibalsį uo, turi girdėtis ir u, ir o.

Perskaitykite šiuos sakinius, įsidėmėdami garsų o ir uo tarimą:

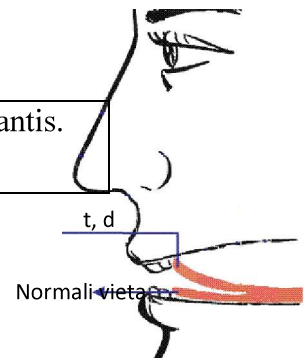
Danguolė valgo raudonas uogas.

Morta nusipirko juodos duonos.

Priebalsiai

Priebalsiai, kuriuos jaunimas dažnai taria klaidingai, yra t, d, r, kietieji š ir ž ir minkštasis l.

Lietuvių kalboje tariant t ir d, liežuvio galas turi siekti viršutinius dantis. (Anglų kalboje tuos garsus tariant, liežuvis dantų nesiekia.)

Garsiai perskaitykite šiuos sakinius:

Tado tėtė turi trejetą triušį.

Danos dėdė drožia dūdele.

Pratimas 49

Išverskite šiuos sakinius į lietuvių kalbą.

1. We're going downtown Wednesday after school.

2. I'm reading a Lithuanian book called "Under the Thatched Roof".

3. My little brother asked Uncle Algirdas if he can speak German.

4. We moved here from Sixty-eighth Street in July.

5. Do you know where I was last Tuesday?

6. Our pastor, Father Juškys, often reminds us that we Lithuanians should speak to one another in Lithuanian.

7. Tell Mother that Aunt Regina will be coming over to our house on Christmas.

8. My sister is talking on the phone to Grandma Balčiūnienė – she's Dad's mother.

9. Let's ask Miss Jurkus to go to the picnic with us next Saturday.

10. I pray to St. George and St. Catherine every week.

